

Možje so se strnili v gruče in so se po tihem prerekli. Po končanem posvetovanju stopi poglavar h gospodu in mu pove: »Izpustimo vas, če se zavežete, da ne poveste, kar ste videli, dokler ne dobite pisma od nas. Sicer bi nam bilo zelo neljub...«

Gospod je obljubil in prišel. Na vasi so se že zbirali sejmarji, da gredo v grad. Saj ob dnevu nimajo duhovi nobene oblasti.

Pa pride popotni gospod iz grada, malo bled in zaspan, sicer pa zdrav. Ker je sluga že povedal, kako se je bil prikazal strašni duh, je sililo vse z vprašanji v gospoda. On pa je odpovedal najprej službo bojazljivcu, ki ga je pustil v nevarnosti, ni pa povedal, kako je spal.

Čez par mesecev dobi gospod pismo in zavitek v mesto. V pismu se mu je zahvalil poglavar družbe, ki je ponarejala denar, in mu dovolil, da lahko pove na vsa usta, kaj je videl v grajski kleti. V zavoju pa sta bila dva dragocena samokresa, spomin na prestani strah.

„Mati pa dela zastonj.“

Deček, ki je doživel komaj 12 pomladi, je donašal vsako jutro, tudi v trdi zimi, kruh v našo vas. Prijaznost, uljudnost, točnost so bile njegove značilne vrline. Nekoč sem v pogovoru to-le izvedel od njega. »Ali ti ni težko, ko moraš vsak dan tako zgodaj vstajati, pa še v taki zimi?« — »Saj se človek privadi.« — »Ali se sam zbudiš, ali te kdo pokliče?« — »Mati mas vse pokliče. Najprej mene, potem mi pa prinese zajtrk, ker moram prvi z doma. Nato zbudi očeta, da odmoli in se naje, ker ima čez dan težko delo v tovarni. Potem pridejo na vrsto bratci in sestre, da se napravijo in pripravijo za šolo. Ko so ti proč, pa vzdigne mama še »ta malo« in ji da mleka. Nazadnje pa še sama zajtrkuje.«

»Koliko pa dobiš za to, da nam nosiš kruh?« vprašam fantiča. »Za vseh deset družin, ki jih oskrbujem, dobim na teden 12 Din.« — »In oče? Koliko zasluži?« — »Oče pa zasluži vsak dan od 20 do 25 Din, kakor je delo.« — »Kaj pa mati?« — Deček me začudeno pogleda. »Mati?« — vpraša zategnjeno, — »mati pa dela zastonj!«

Da, da. Koliko truda, koliko opravil, koliko brige in skrbi, pa dan na dan! In vse to neopaženo, na tihem, iz ljubezni do svojih otrok. Ali tudi brez plačila? Zastonj?... Na zemlji se materine žrtve redko pravilno in po zaslugi uvažujejo, tembolj jih pa ceni Gospod nebes in zemlje, ki bo delil nekoč plačilo in odlikovanja predvsem staršem za tihe, bogoljubne in dolgočasne žrtve pri odgoji otrok.

